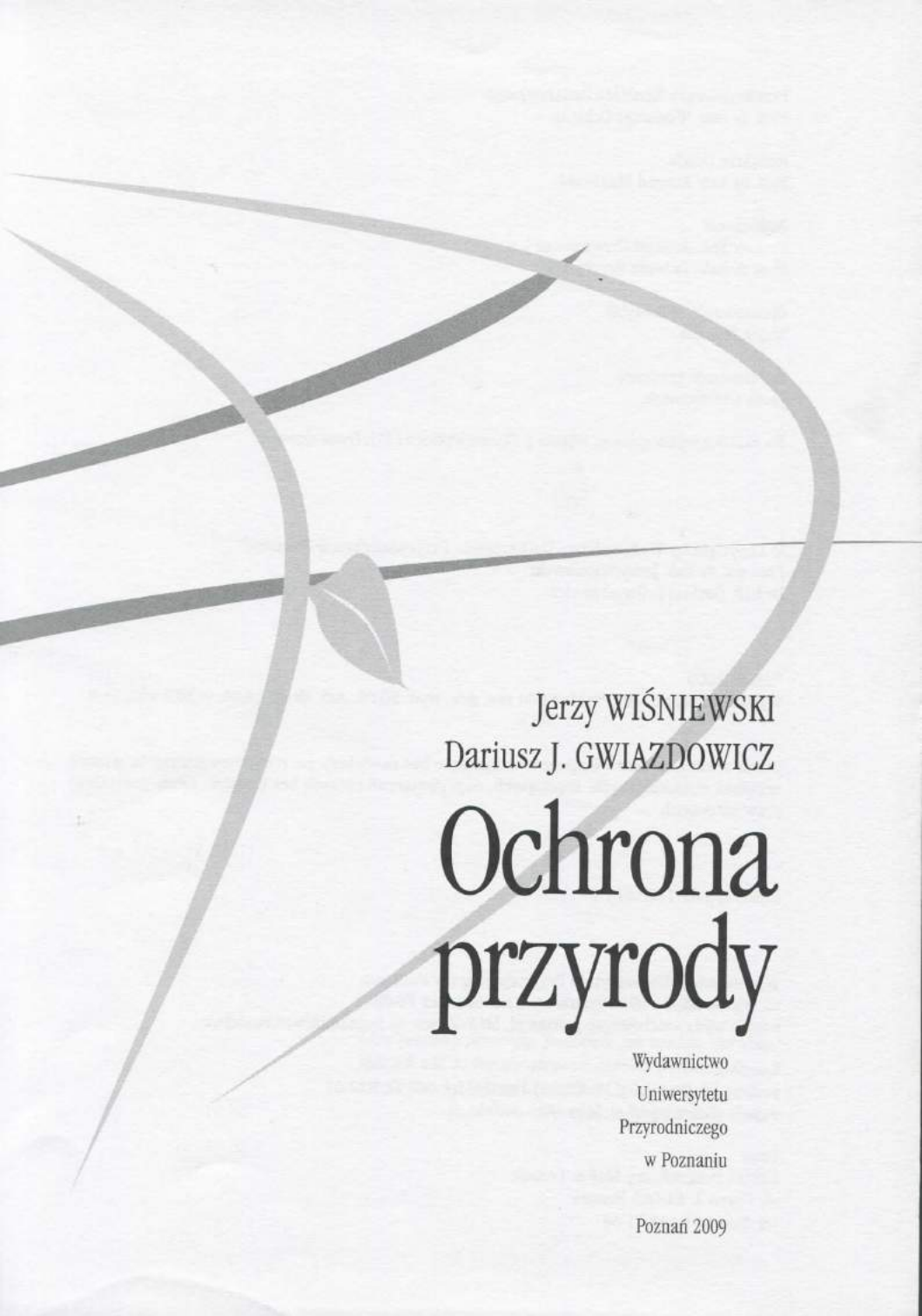

Jerzy WIŚNIEWSKI
Dariusz J. GWIAZDOWICZ

Ochrona przyrody

Wydawnictwo
Uniwersytetu
Przyrodniczego
w Poznaniu

Jerzy WIŚNIEWSKI
Dariusz J. GWIAZDOWICZ

Ochrona przyrody

Wydawnictwo
Uniwersytetu
Przyrodniczego
w Poznaniu

Poznań 2009

Przewodniczący Komitetu Redakcyjnego
Prof. dr hab. Waldemar Uchman

Redaktor Działu
Prof. dr hab. Konrad Magnuski

Recenzenci
Prof. dr hab. Andrzej Grzywacz dr h.c.
Prof. dr hab. Tadeusz Przybylski

Opracowanie redakcyjne
Maria Moczko

Opracowanie graficzne
Jacek Grześkowiak

Na okładce wykorzystano zdjęcia J. Wiśniewskiego i D.J. Gwiazdowicza

© Copyright by Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu
Prof. zw. dr hab. Jerzy Wiśniewski
Dr hab. Dariusz J. Gwiazdowicz

Poznań 2009
Wydanie II poszerzone. Nakład 600 egz. Ark. wyd. 50,00. Ark. druk. 28,00 + 10,5 wkl. kred.

Utwór w całości ani we fragmentach nie może być powielany ani rozpowszechniany za pomocą urządzeń elektronicznych, kopiujących, nagrywających i innych bez pisemnej zgody posiadaczy praw autorskich

ISBN 978-83-7160-527-7

Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu
ul. Witosa 45, 61-693 Poznań, tel./faks 061-848-78-08
e-mail: wydawnictwo@up.poznan.pl, <http://www.up.poznan.pl/wydawnictwo>

Łamanie
perfekt, ul. Grodziska 11, 60-363 Poznań, tel. 061-867-12-67
e-mail: dtp@perfekt.pl, <http://dtp.perfekt.pl>

Druk
Zakład Poligraficzny Moś & Łuczak
ul. Piwna 1, 61-065 Poznań
tel./faks 061-633-71-65

Spis rozdziałów

PRZEDMOWA	11
1. TWORY PRZYRODY I OBSZARY CHRONIONE	15
1.1. Twory przyrody i obszary o zróżnicowanym statusie ochronnym na świecie	15
1.1.1. Wprowadzenie	15
1.1.2. Zróżnicowanie powierzchni chronionych w różnych krajach	22
1.1.3. Rezerваты biosfery	28
1.1.4. Obiekty Światowego Dziedzictwa	29
1.1.5. Tereny podmokłe o międzynarodowym znaczeniu	32
1.1.6. Obszary tworzone w ramach sieci ekologicznych	34
1.1.7. Geoparki	37
1.1.8. Dyplom Europy	38
1.1.9. PAN Parks (<i>Protected Area Network Park</i>)	40
1.1.10. Przegląd wybranych obszarów i obiektów chronionych	40
1.2. Twory przyrody i obszary o zróżnicowanym statusie ochronnym w Polsce	59
1.2.1. Park narodowy	59
1.2.2. Rezerwat przyrody	101
1.2.3. Park krajobrazowy i obszar chronionego krajobrazu	111
1.2.4. Obszary Natura 2000	122
1.2.5. Pomnik przyrody	140
1.2.6. Stanowisko dokumentacyjne, użytek ekologiczny i zespół przyrodniczo-krajobrazowy	148
1.2.7. Ochrona strefowa	151
1.2.8. Leśny Kompleks Promocyjny (LKP)	155
1.2.9. Lasy ochronne	158
1.2.10. Lasy doświadczalne oraz leśne parki	161
1.2.11. Ogrody i parki	161
1.2.12. Zadrzewienia	165
1.2.13. „Zielone Płuca Polski” i „Zielone Serce Polski”	169
1.2.14. Obszary chronione o międzynarodowym znaczeniu	170
2. KRAJOBRAZ	175
2.1. Informacje ogólne	175
2.2. Typy krajobrazów	178

2.2.1.	Krajobraz przyrodniczy	178
2.2.2.	Wybrane typy krajobrazu antropogenicznego	183
2.3.	Elementy i czynniki kształtujące krajobraz	188
2.3.1.	Elementy krajobrazu	188
2.3.2.	Czynniki kształtujące krajobraz	190
2.4.	Krajobraz Polski	194
2.5.	Ochrona krajobrazu	200
3.	OCHRONA SZATY ROŚLINNEJ	205
3.1.	Historia ochrony szaty roślinnej	205
3.2.	Ochrona grzybów	207
3.3.	Ochrona flory i roślinności	212
3.4.	Ochrona prawna w Polsce	214
3.4.1.	Historia ochrony prawnej	214
3.4.2.	Ochrona gatunkowa grzybów	215
3.4.3.	Ochrona gatunkowa roślin	222
3.4.4.	Ochrona siedlisk przyrodniczych	242
3.5.	Czerwone księgi i czerwone listy	245
3.6.	Ochrona <i>in situ</i> szaty roślinnej	247
4.	OCHRONA ZWIERZĄT	251
4.1.	Historia ochrony zwierząt	251
4.2.	Ochrona prawna w Polsce	268
4.2.1.	Ochrona gatunkowa zwierząt	268
4.2.2.	Ochrona zwierząt łownych	289
4.2.3.	Ochrona ryb, raków i minogów w wodach śródlądowych	295
4.2.4.	Ochrona organizmów morskich	297
4.2.5.	Ochrona zwierząt hodowlanych	297
4.3.	Czerwone księgi i czerwone listy	299
4.4.	Ochrona <i>in situ</i> zwierząt	302
5.	OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ	308
5.1.	Istota i cel ochrony	308
5.2.	Ochrona genów	311
5.3.	Ochrona gatunków	315
5.4.	Ochrona ekosystemów	326
6.	EDUKACJA EKOLOGICZNA, ETYKA ŚRODOWISKOWA I POPULARYZACJA OCHRONY PRZYRODY	330
6.1.	Edukacja ekologiczna	330
6.1.1.	Pojęcie edukacji ekologicznej	330
6.1.2.	Rozwój edukacji ekologicznej	331
6.1.3.	Edukacja formalna	332
6.1.4.	Edukacja nieformalna	335

6.2.	Etyka środowiskowa	339
6.2.1.	Definicje i podział	339
6.2.2.	Nurty religijne i filozoficzne	340
6.2.3.	Etyka środowiskowa w tradycji chrześcijańskiej	342
6.3.	Popularyzacja ochrony przyrody	344
7.	INSTYTUCJE, ORGANIZACJE, STOWARZYSZENIA I RUCHY ORAZ PROGRAMY I FUNDUSZE OCHRONY PRZYRODY	349
7.1.	Organizacje i fundusze międzynarodowe	349
7.2.	Struktury krajowe	353
7.2.1.	Organy stanowiące	353
7.2.2.	Organy wykonawcze	354
7.2.3.	Organy opiniodawczo-doradcze	354
7.2.4.	Jednostki naukowe i naukowo-dydaktyczne	356
7.2.5.	Wybrane pozarządowe organizacje społeczne	357
7.2.6.	Fundusze ochrony przyrody	363
8.	AKTY NORMATYWNE I POROZUMIENIA Z ZAKRESU OCHRONY PRZYRODY	365
8.1.	Międzynarodowe konwencje, rezolucje, dyrektywy, deklaracje, strategie, karty i porozumienia	365
8.2.	Krajowe ustawy, rozporządzenia, zarządzenia, strategie, polityki	378
9.	POSŁOWIE	394
	Literatura	398
	Nature protection — Summary	409
	Indeks nazwisk	411
	Indeks polskich i łacińskich nazw rodzajowych i gatunkowych	414